

bilo tako mnogo da bi se staleški organizirali u bratovštinu, već su bili članovi mješovitih bratovština, kao trgovaca ili krojača, što je za njih značilo samo svojevrsnu društvenu zaštitu i pomoć, ali to nije pridonosilo razvoju struke. Nadalje, autorica u ovim razmatranjima zaključuje da je proizvodnja stakla u Dubrovniku od početka imala karakter robne proizvodnje za tržište, te da je u pojedinim razdobljima dubrovačkog staklarstva davana prednost nekim vrstama predmeta, što je ovisilo o općim potrebama za određenom staklarijom stanovnika u gradu i naseljima šireg dubrovačkog područja. Dok je u XIV. stoljeću proizvodnja bila ograničena na čaše i boce, što je odgovaralo ondašnjim navikama, tijekom XV. stoljeća prevladavaju majstori za izradu vitraja koji su, prema želji naručitelja, izrađivali prozorsko staklo i od njega sastavljali vitraje dajući time svoj doprinos ondašnjem općem estetskom izgledu grada u kojemu su djelovali. Zatim autorica navodi da krajem XV. i tijekom prve polovice XVI. stoljeća proizvodnja i prodaja dubrovačkog stakla dosiže svoj najviši domet, te se izvozi u Albaniju, južnu Italiju, na Siciliju, u Aleksandriju i na Evbeju. Propadanje dubrovačkog staklarstva uslijedilo je u posljednjim desetljećima XVI. stoljeća i to kao posljedica što je muransko staklo, obično i luksuzno, potpuno prevladalo na evropskom i levantinskom tržištu, pa samim tim i u područjima gdje se prije uvozilo dubrovačko staklo. Na kraju razmatranja autorica ističe da se Dubrovnik otkriva, zahvaljujući bogatoj pisanoj arhivskoj građi, kao jedno od najznačajnijih središta staklarske proizvodnje kroz tri stoljeća na Balkanu.

Prema stajalištu autorice, ova je knjiga napisana s namjerom da posluži kao jedna od osnova s kojih će kretati buduća istraživanja dubrovačkih obrta i obrtničko-umjetničke djelatnosti u prošlosti. Ona predstavlja jedno od karika u općem sagledavanju povijesnog razvoja kulture i umjetnosti u Dubrovniku, te dopunjava jednim dijelom buduću opću povijest primijenjene umjetnosti i umjetničkih obrta starog Dubrovnika, pružajući ujedno izvjesne usmjeravajuće podatke za buduća arheološka izučavanja i tumačenja dubrovačke prošlosti.

Skupivši spomenutu arhivsku građu o staklu i staklarstvu u Dubrovniku od XIV. do XVI. stoljeća, koju je već prije objavila, autorica je ovom novom knjigom obradila pronađene dokumente i opširno prikazala razvoj dosad malo poznate prošlosti proizvodnje stakla i staklarstva, te značajne obrtničko-umjetničke djelatnosti starog Dubrovnika u navedenom razdoblju. Time je autorica omogućila detaljnije upoznavanje dubrovačkih umjetničkih obrta i ujedno dala poticaj da se to zanimljivo područje iz prošlosti staroga Dubrovnika dalje istražuje, proučava i obrađuje, kako bi se popunila osjetna praznina koja je osobito dolazila do izražaja prije izdavanja ove knjige. Smatram da je bilo potrebno prikazati ovaj značajni rad autorice V. Han, ne samo da bi se s njim upoznali ljubitelji dubrovačke prošlosti već i da bi on potakao istraživače dubrovačke prošlosti, naročito one koji se bave dubrovačkim obrtima, za dalji rad u Historijskom arhivu u Dubrovniku, gdje se nalaze mnogobrojni još neistraženi dokumenti s raznih područja djelatnosti staroga Dubrovnika.

Ilija Mitić

ZBORNİK ZAVODA ZA POVIJESNE ZNANOSTI IC JAZU
br. 12, Zagreb 1982.

U ovom broju, pored radova J. Stipičića, M. Kurelca, N. Moačanina i S. Krivošića, objavljuju se i tri priloga koji se tiču primorskih krajeva. Stoga ćemo ovdje ta tri priloga ukratko i prikazati.

M. Matijević-Sokol, *Uspostava mletačke vlasti u Kotoru 1420. godine*

(*Na osnovi kotorskih notarskih isprava*). Kotorani u strahu od neposrednih velikaša Balše i S. Hranica pretpostavljaju da će im Venecija osigurati komunalnu samoupravu. Ona, međutim, tek 1420. prihvaća ponudu Kotorana da ih uzme u zaštitu. Temelj pokornosti bila je zak-

letva. Autorica je pronašla da se njen tekst, osim u Statutu, nalazi i u ktoriskim notarskim knjigama s drugim podacima o događajima 1420. i 1421. Uočava da između teksta zakletve u notarskoj knjizi i Statutu postoje stanovitve razlike, ali one nisu bitne. Činu zakletve ne prisustvuje knez, nego njegov zamjenik. U drugim notarskim ispravama spominje se Ivan de Luxia, prvi mletački predstavnik i kaštelan, kasnije i notar. Zatim Petar Loredan, koji je s vojskom ušao u Kotor. Objavljuje tekstove četiriju isprava koje se tiču tih događaja.

V. Gamulin, *Prilozi biografii i djelima Marka Antonija de Dominisa*. Taj ugledni splitski nadbiskup nije se slagao s crkvenom praksom svog vremena i posebice s papinim primatom. God. 1616. emigrirao je u Englesku, gdje je svečano dočekan i 1617. postao vindzorskim dekanom. Međutim, 1622. Dominis odlučuje pomiriti se s Rimom i napustiti Englesku. Autorica u British Museum Library i Public Record Office u Londonu je pronašla »niz nepoznatih podataka o životu i misli kontroverznog biskupa« (44). To su biografski zapisi i pisma većinom dosad nepoznata. Priopćava njihov sadržaj.

Posebni odjeljak Zbornika jesu »Zapisnici Velikog vijeća grada Splita. *Libri Maioris consilii civitatis Spaleti 1352—1354, 1357—1359*«, koje su priredili J. Stipišić i M. Šamšalović, s indeksima M. Matijević-Sokol. Dva su sveščića zapisnika Velikog vijeća grada Splita koji se prvi put u cijelosti objavljuju. To su tek neznatni ostaci, ulomci — kako u Predgovoru saopćava J. Stipišić, koji je sastavio i regeste —

nekadašnjih zapisnika i ne čine kontinuiranu cjelinu. Mjestimice su teško čitljivi, izmješani listovi su dovedeni u kronološki redosljed.

Unatoč očitim nedostacima zapisnici će unijeti više svjetla u povijest Splita tog vremena. Stipišić tumači sastav Velikog vijeća, njegove zadaće, npr. izbor uže i šire gradske kurije, izbor ambasadora, donošenje važnijih odluka o vanjskoj i unutrašnjoj politici komune, izbor Vijeća povjerenika itd. Dijelove tih zapisnika objavili su i koristili pojedini povjesničari (Alačević, Smičiklas, G. Novak).

Iz sadržaja zapisnika vidi se kako su tekli izbori za notare, nadglednike radova, apotekare, brodograditelje (protomagistre), brijache, nabavljače žita i ostalih namirnica, stražare, liječnike, zakupnike mlinova, utjerivače desetina, procjenitelje, popisivače prinosa žita i vina, podstrigače sukna, nadzornike mesnica i ribarnice, općinskih delegata i poslanstava u Veneciju, hrvatskom banu, kralju, carinika, gradskih konzula, ekonomu, sudaca, kapetana za noćne straže, općinskih prokuratora; izglasavanje dopuštanja za podizanje solana, vinograda, ispašu stoke, proglašavanje praznika žetve, zakupa ribarnice, ubiranja nameta na trgovinu i štavljenje koža, punomoći za opskrbu solju, uzimanja općinskih zajmova, oslobođenja carina, zapljene novca, iznajmljivanja brodova, pitanja granica itd.

Premda se sadržaj zapisnika ne uzdiže iznad svakodnevnih lokalnih briga komune i nema težinu presudnijih političkih i društveno-gospodarskih odluka i rješenja, ipak preko njih može se, bolje nego dosad, upotpuniti i sagledati splitski komunalni život.

Josip Lučić